Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

15. aprill 2021 *

Eelotsusetaotlus – Määrus (EL) nr 604/2013 – Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramine – Artikkel 27 – Õiguskaitsevahend – Üleandmisotsusest hilisemate asjaolude arvessevõtmine – Tõhus kohtulik kaitse

Kohtuasjas C-194/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 12. veebruari 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. veebruaril 2019, menetluses

H. A.

versus

État belge,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen (ettekandja), A. Kumin ja N. Wahl, kohtunikud E. Juhász, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos ja N. Jääskinen,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 9. novembri 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– H. A., esindajad: *advocaat* J. Hardy ning *avocates* M. El Khoury ja I. Fontignie,

– Belgia valitsus, esindajad: C. Pochet, M. Jacobs ja P. Cottin, keda abistasid *avocats* D. Matray, J. Matray, S. Matray ja C. Piront,

– Madalmaade valitsus, esindajad: K. Bulterman ja C. S. Schillemans,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Wils ja M. Condou-Durande,

olles 2. veebruari 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31; edaspidi „Dublini III määrus“), artiklit 27 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 47.

2 Taotlus on esitatud kolmanda riigi kodaniku H. A. ja État belge'i (Belgia riik) vahelises kohtuvaidluses Office des étrangers'i (välismaalaste amet, Belgia) otsuse üle, millega lükati tagasi H. A. varjupaigataotlus ja kohustati teda Belgia territooriumilt lahkuma.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2013/32/EL

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT 2013, L 180, lk 60) artikli 46 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et taotlejal on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus seoses järgnevaga:

a) tema rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsus, kaasa arvatud otsus:
   i) pidada pagulasseisundi ja/või täiendava kaitse seisundiga seotud taotlust põhjendamatuks;
   ii) pidada taotlust vastuvõetamatuks […]
   iii) mis on vastu võetud liikmesriigi piiril või transiiditsoonis […]
   iv) mitte teostada läbivaatamist […]

b) keeldumine taotluse uuesti läbivaatamisest pärast seda, kui taotluse läbivaatamine on lõpetatud […]

c) otsus rahvusvahelise kaitse ära võtta […]

[…]

3. Lõike 1 kohaldamiseks tagavad liikmesriigid, et tõhusa õiguskaitsevahendiga nähakse ette nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude […] täielik ja *ex nunc* läbivaatamine vähemalt esimese astme apellatsioonimenetluses.“

Dublini III määrus

4 Dublini III määruse põhjendused 4, 5 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) [15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes (Soome) toimunud Euroopa Ülemkogu erakorralise] kohtumise järeldustes tõdetakse ka, et Euroopa ühine varjupaigasüsteem peaks lühiajaliselt hõlmama selget ja toimivat menetlust varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks.

(5) Selline menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.

[…]

(19) Selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige [harta] artikliga 47. Rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii käesoleva määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse.“

5 Määruse artikkel 2 näeb ette:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

g) „pereliikmed“ – kui perekond oli olemas juba päritoluriigis, siis liikmesriikide territooriumil viibivad järgmised taotleja pereliikmed:

– taotleja abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane […]

– esimeses taandes osutatud paaride või taotleja alaealised lapsed […]

– kui taotleja on alaealine ja vallaline, siis tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on taotleja eest vastutav […]

– kui rahvusvahelise kaitse saaja on alaealine ja vallaline, siis tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on kaitse saaja eest vastutav […]“.

6 Määruse artikkel 10 sätestab:

„Kui taotlejal on mõnes liikmesriigis pereliige, kelle rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes ei ole selles liikmesriigis veel esimest sisulist otsust tehtud, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.“

7 Määruse artikkel 17 täpsustab:

„1. Erandina artikli 3 lõikest 1 võib iga liikmesriik otsustada läbi vaadata rahvusvahelise kaitse taotluse, mille on talle esitanud kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, isegi kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt ei vastuta ta selle läbivaatamise eest.

[…]

2. Liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus esitati […] või vastutav liikmesriik, võib igal ajal, enne kui tehakse esimene sisuline otsus, mõnelt muult liikmesriigilt paluda taotleja vastuvõtmist, et viia kokku perekonda kuuluvaid isikuid humaansetel põhjustel, lähtudes eeskätt perekondlikest või kultuurilistest kaalutlustest, isegi kui selline liikmesriik ei ole artiklites 8–11 ja 16 sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik See eeldab asjaomaste isikute kirjalikku nõusolekut.

[…]“.

8 Dublini III määruse artikkel 27 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Taotlejal […] on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

2. Liikmesriigid näevad ette mõistliku tähtaja, mille jooksul asjaomane isik võib kasutada oma lõike 1 kohast õigust tõhusale õiguskaitsele.

3. Üleandmisotsuse vaidlustamise või läbivaatamise korral sätestavad liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses, et:

a) vaidlustamine või läbivaatamine annab asjaomasele isikule õiguse jääda asjaomasesse liikmesriiki, kuni selguvad vaidlustamise või läbivaatamise tulemused, või

b) üleandmine peatub automaatselt ning selline peatumine aegub pärast mõistlikku ajavahemikku, mille jooksul kohus otsustab pärast palve üksikasjalikku ja tähelepanelikku läbivaatamist, kas anda vaidlustamisele või läbivaatamisele peatav mõju, või

c) asjaomasele isikule antakse võimalus esitada mõistliku aja jooksul kohtule taotlus peatada üleandmisotsuse täideviimine kuni vaidlustamise või läbivaatamise tulemuste selgumiseni. Liikmesriigid tagavad, et tõhus õiguskaitsevahend on olemas, peatades üleandmise, kuni võetakse vastu otsus esimese peatamise palve kohta. […]

4. Liikmesriigid võivad ette näha, et pädevad asutused võivad *ex officio* otsustada peatada üleandmisotsuse rakendamise kuni vaidlustamise või läbivaatamise tulemuse selgumiseni.

5. Liikmesriigid tagavad, et asjaomasel isikul oleks võimalus saada õigusabi ning vajaduse korral keelelist abi.

6. Liikmesriigid tagavad, et õigusabi pakutakse taotluse korral tasuta juhul, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega kaasnevaid kulusid. […]“.

Belgia õigus

9 15. detsembri 1980. aasta seaduse välismaalaste riiki sisenemise, riigis viibimise ja sinna elama asumise ning riigist väljasaatmise kohta (loi du 15 décembre 1980, sur l’accès au territoire, le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers; *Moniteur belge*, 31.12.1980, lk 14584) artikli 39/2 lõikes 2 on sätestatud:

„Conseil [du contentieux des étrangers (välismaalaste asjade halduskohus, Belgia)] lahendab kohtuotsusega muid tühistamiskaebusi, mis on esitatud kas oluliste menetlusnormide rikkumise tõttu või menetlusnormide sellise rikkumise tõttu, mis toob kaasa otsuse tühisuse, või võimupiiride ületamise või võimu kuritarvitamise tõttu.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 H. A. esitas 22. mail 2017 Belgias varjupaigataotluse.

11 Pärast H. A. ärakuulamist 31. mail 2017 palus välismaalaste amet 22. juunil 2017 Hispaania ametiasutustel H. A. vastu võtta.

12 Hispaania ametiasutused nõustusid 4. juulil 2017 H. A. vastuvõtmispalve täitma.

13 Välismaalaste amet lükkas 1. augustil 2017 H. A. esitatud varjupaigataotluse tagasi ja kohustas teda Belgia territooriumilt lahkuma.

14 H. A. esitas 25. augustil 2017 selle otsuse vaidlustamiseks Conseil du contentieux des étrangers'le (välismaalaste asjade halduskohus) kaebuse, milles ta muu hulgas väitis, et tema vend saabus Belgiasse 22. augustil 2017 ja esitas seal varjupaigataotluse ning et õiglase menetluse tagamiseks on vältimatu, et tema ja tema venna varjupaigataotlused vaadataks läbi koos.

15 See kohus jättis 30. novembri 2017. aasta otsusega kaebuse rahuldamata. Kohtuotsus põhines osaliselt järeldusel, et H. A. venna Belgiasse saabumisega seotud asjaolud olid vaidlustatud välismaalaste ameti otsuse vastuvõtmisest hilisemad, mistõttu ei saa neid selle otsuse õiguspärasuse hindamisel arvesse võtta.

16 H. A. esitas 28. detsembril 2017 selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse. Ta väidab kassatsioonkaebuse põhjenduseks, et kuna Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste asjade halduskohus) keeldus üleandmisotsuse õiguspärasuse hindamisel võtmast arvesse sellest otsusest hilisemaid asjaolusid, eiras viimane tema õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis tuleneb Dublini III määruse artiklist 27 ja harta artiklist 47.

17 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [Dublini III määruse] artiklit 27 eraldivõetuna või koostoimes [harta] artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et see nõuab, et selleks, et tagada õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, peab liikmesriigi kohus võtma vajaduse korral arvesse Dublini üleandmisotsusest hilisemaid asjaolusid?"

Põhikohtuasja eseme säilimine

18 Belgia valitsus väidab, et eelotsusetaotlusele ei ole enam vaja vastata. Nimelt ei ole H. A-l kassatsioonkaebuse esitamiseks enam põhjendatud huvi, kuna Belgia ametiasutused alustasid 31. jaanuaril 2019 tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamist ja andsid talle 28. augustil 2019 varjupaiga.

19 Euroopa Kohtu küsimusele, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et vastus eelotsuse küsimusele on põhikohtuasja lahendamiseks jätkuvalt vajalik, vastas viimane, et ta soovib jääda oma eelotsusetaotluse juurde.

20 Nimetatud kohus täpsustas sellega seoses eeskätt, et põhikohtuasja kassatsioonkaebuse ese on endiselt alles, kuivõrd see puudutab kohtulahendit, mida ükski faktiline asjaolu ei saa õiguskorrast kaotada. Samas leiab ta, et kui Belgia valitsuse esile toodud asjaolud vastavad tõele, võib tõepoolest tekkida küsimus, kas H. A-l on jätkuvalt huvi põhikohtuasjas vaidlustatud kohtuotsust kasseerida. Kohtul ei ole siiski omal algatusel ja ilma võistleva menetluseta võimalik otsustada, kas see huvi on kadunud ja kas vastus esitatud küsimusele ei ole enam põhikohtuasja lahendamiseks vajalik.

21 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika järgi on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille abil Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgenduse, mida need kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (12. märtsi 1998. aasta kohtuotsus Djabali, C-314/96, EU:C:1998:104, punkt 17, ja 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 69).

22 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast selgub veel, et ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames on üksnes asja menetleva ja selle lahendamise eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (24. novembri 2020. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (dokumentide võltsimine), C-510/19, EU:C:2020:953, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ta on Belgia menetlusõigusnormide kohaselt endiselt kohustatud põhikohtuasja lahendama, tuleb asuda seisukohale, et see vaidlus on selles kohtus endiselt pooleli ning et Euroopa Kohtu vastus esitatud küsimusele on põhikohtuasja lahendamiseks jätkuvalt tarvilik.

24 Järelikult tuleb eelotsusetaotlusele vastata.

Eelotsuse küsimuse analüüs

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma eelotsuse küsimusega sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1 – vajaduse korral koostoimes harta artikliga 47 – tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebust lahendav kohus ei tohi kaebuse läbivaatamisel võtta arvesse selle otsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid.

26 Kuna Belgia valitsus väitis kohtuistungil, et Belgia menetlusõigusnormid on liidu õigusega kooskõlas, nähes ette, et pädev kohus peab üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebuse läbivaatamisel võtma arvesse üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, mis on Dublini III määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega, tuleb alustuseks meelde tuletada, et Euroopa Kohus peab liidu ja liikmesriigi kohtute pädevuse jaotuse raames võtma arvesse eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti nii, nagu seda on eelotsusetaotluses kirjeldatud. Seega ei saa eelotsusetaotluse läbivaatamisel lähtuda riigisisese õiguse tõlgendusest, millele on tuginenud liikmesriigi valitsus (vt selle kohta 21. juuni 2016. aasta kohtuotsus New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, punkti 25).

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on selgelt sedastanud, et tema tõlgendab Belgia õigust nii, et halduskohus peab üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebuse läbivaatamisel otsustama üleandmisotsuse õiguspärasuse üle sellisena, nagu asjaomane haldusasutus selle otsuse tegi, st tuginedes selle asutuse käsutuses olevale teabele, ilma et tal oleks õigust arvesse võtta otsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid.

28 Järelikult ei saa Euroopa Kohus käesolevas eelotsusemenetluses nõustuda Belgia menetlusõigusnormide tõlgendusega, mille andis Belgia valitsus.

29 Lisaks väitsid Belgia ja Madalmaade valitsus ning Euroopa Komisjon, et põhikohtuasjas kõne all oleva üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemad asjaolud, millele H. A. tugines, ei ole Dublini III määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega.

30 Sellega seoses vastab tõele ja ilma et see piiraks asjaomase liikmesriigi võimalust kasutada Dublini III määruse artiklis 17 sätestatud kaalutlusõiguse klauslit, et rahvusvahelise kaitse taotleja venna saabumine palve esitanud liikmesriiki ei anna määruse artikli 2 punktis g toodud mõiste „pereliikmed“ määratlust arvestades põhjust kohaldada määruse artiklit 10, mis puudutab olukorda, kus taotlejal on mõnes liikmesriigis pereliige, kelle rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes ei ole selles liikmesriigis veel esimest sisulist otsust tehtud.

31 See järeldus ei anna siiski eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastust, mis oleks tema menetluses oleva kassatsioonkaebuse lahendamiseks piisav, kuna see kohus täpsustas, et kassatsioonkaebuse läbivaatamisel peab ta kindlaks tegema, kas Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste asjade halduskohus) oli kohustatud arvesse võtma vaidlustatud üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, ilma et tal oleks võimalust hinnata, kas asjaolud, millele H. A. selles kohtus konkreetselt tugines, võivad mõjutada vastutava liikmesriigi määramist või mitte.

32 Arvestades küsimusi, mis eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb niisiis põhikohtuasjas lahendada, väärib meeldetuletamist, et Dublini III määruse artikli 27 lõige 1 näeb ette, et isikul, kelle kohta on tehtud üleandmisotsus, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile üleandmisotsuse faktiliste ja õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

33 Sellise õiguskaitsevahendi ulatust on täpsustatud määruse põhjenduses 19, mis selgitab, et rahvusvahelise õiguse järgimise tagamiseks peab üleandmisotsuste vaidlustamiseks kõnealuse määrusega kehtestatud tõhus õiguskaitsevahend hõlmama ühest küljest asjaomase määruse kohaldamise hindamist ja teisest küljest selle liikmesriigi faktilise ja õigusliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse (25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 37, ja 2. aprilli 2019. aasta kohtuotsus H. ja R., C-582/17 ja C-583/17, EU:C:2019:280, punkt 39).

34 Võttes eelkõige arvesse liikmesriigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise süsteemi üldist arengut tulenevalt Dublini III määruse vastuvõtmisest ning selle määrusega taotletavaid eesmärke, tuleb määruse artikli 27 lõiget 1 tõlgendada nii, et selles ette nähtud õiguskaitsevahend üleandmisotsuse puhul peaks hõlmama nii rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise reeglite kui ka samas määruses ette nähtud menetluslike tagatiste järgimist (25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 38, ja 2. aprilli 2019. aasta kohtuotsus H. ja R., C-582/17 ja C-583/17, EU:C:2019:280, punkt 40).

35 Lisaks on Euroopa Kohus otsustanud, et kui arvestada ühelt poolt Dublini III määruse põhjenduses 19 märgitud eesmärki tagada kooskõlas harta artikliga 47 asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse ning teiselt poolt määruse põhjenduses 5 toodud eesmärki tagada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kiire kindlaksmääramine, peab taotleja saama kasutada tõhusat ja kiiret õiguskaitsevahendit, mis võimaldaks tal tugineda üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisematele asjaoludele, kui selliste asjaolude arvessevõtmine on kõnealuse määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega (vt selle kohta 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 44, ja 25. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Hasan, C-360/16, EU:C:2018:35, punkt 31).

36 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb veel, et riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad rahvusvahelise kaitse taotlejal tugineda üleandmisotsuse peale esitatud kaebuses üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisematele asjaoludele, vastavad niisugusele kohustusele näha ette tõhus ja kiire õiguskaitsevahend (vt selle kohta 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 45, ja 25. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Hasan, C-360/16, EU:C:2018:35, punkt 32).

37 Viimati osutatud kohtupraktika ei tähenda siiski, et liikmesriigid peavad Dublini III määruse artikli 27 kohaselt oma õiguskaitsevahendite süsteemi tingimata üles ehitama nii, et üleandmisotsuse õiguspärasust kahtluse alla seada võimaldava kaebuse läbivaatamisel oleks tagatud üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemate otsustava tähtsusega asjaolude arvessevõtmise nõue, mida mainiti käesoleva kohtuotsuse punktis 35.

38 Liidu seadusandja on nimelt ühtlustanud ainult osa menetlusnorme üleandmisotsuse faktiliste ja õiguslike asjaolude vaidlustamiseks või läbivaatamiseks kohtus, mida asjaomasel isikul peab olema võimalik kasutada.

39 Sellega seoses tuleb märkida, et kui Dublini III määruse artikli 27 lõige 1 ja põhjendus 19 aitavad määratleda õiguskaitsevahendi eseme ning näevad ette, et seda peab olema võimalik kasutada kohtus, siis määruse artikli 27 lõigetes 2–6 on üksnes täpsustatud tähtaeg, mille jooksul peab olema võimalik õiguskaitsevahendit kasutada, üleandmisotsuse täideviimise peatamise tingimused, kui niisugust õiguskaitsevahendit kasutatakse, ning õigusabi, mida asjaomasel isikul peab olema võimalus saada.

40 Dublini III määruse artiklis 27 ei ole seevastu täpsustatud, kas selles ette nähtud kaebeõigus tähendab tingimata, et kaebust menetlev kohus võib läbi viia üleandmisotsuse õiguspärasuse *ex nunc* hindamise.

41 Artikli 27 sõnastus erineb seega sõnastusest, mida sisaldab Euroopa ühise varjupaigasüsteemi üldise läbivaatamise raames Dublini III määrusega samal päeval vastu võetud direktiivi 2013/32 artikli 46 lõige 3, milles on sätestatud, et tõhusa õiguskaitsevahendiga, mida saab kasutada direktiivi artikli 46 lõikes 1 osutatud otsuste puhul, mille hulgas ei mainita üleandmisotsuseid, nähakse ette „nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude […] täielik ja *ex nunc* läbivaatamine“.

42 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb juhul, kui mõnes valdkonnas puuduvad liidu õigusnormid, iga liikmesriigi õiguskorras menetlusautonoomia põhimõttest lähtudes kehtestada kohtusse pöördumist reguleerivad menetlusnormid, mille eesmärk on tagada õigussubjektidele nende õigused, kuid seda tuleb siiski teha nii, et need ei oleks vähem soodsad kui liikmesriigi õiguse kohaldamisalasse kuuluvaid sarnaseid olukordi reguleerivad normid (võrdväärsuse põhimõte) ega muudaks liidu õigusega antud õiguste teostamist tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta 18. juuni 2002. aasta kohtuotsus HI, C-92/00, EU:C:2002:379, punkt 67; 13. detsembri 2017. aasta kohtuotsus El Hassani, C-403/16, EU:C:2017:960, punkt 26, ja 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (korduva taotluse läbivaatamata jätmine – kaebetähtaeg), C-651/19, EU:C:2020:681, punkt 34).

43 Samuti tuleb märkida, et kui liikmesriigid rakendavad liidu õigust, peavad nad tagama, et järgitaks harta artikli 47 esimeses lõigus tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis kinnitab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet (19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, punkt 34).

44 Mis puudutab esiteks võrdväärsuse põhimõtet, siis see nõuab, et kõik õiguskaitsevahendite suhtes kohaldatavad reeglid oleksid ühtemoodi kohaldatavad nii liidu õiguse rikkumisel rajanevate õiguskaitsevahendite kui ka liikmesriigi õiguse rikkumisel rajanevate õiguskaitsevahendite puhul (15. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Mis puudutab teiseks tõhususe põhimõtet, siis tuleb rõhutada, et üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebus, mille raames ei saa kaebust läbivaatav kohus võtta arvesse selle otsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, mis on Dublini III määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega, ei taga piisavat kohtulikku kaitset, et asjaomane isik saaks kasutada nimetatud määrusest ja harta artiklist 47 tulenevaid õigusi.

46 Siiski ei saa välistada, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 82 ja 85 märkis, et piisav kohtulik kaitse võib olla liikmesriigi õigussüsteemi kui terviku raames tagatud muul moel kui üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemate otsustava tähtsusega asjaolude arvessevõtmisega, kui vaadatakse läbi kaebust, mille eesmärk on tagada kontroll selle otsuse õiguspärasuse üle.

47 Et anda asjaomasele isikule piisav kohtulik kaitse, peab konkreetne õiguskaitsevahend, mis erineb eelmises punktis mainitust, tagama praktikas sellele isikule võimaluse jõuda selleni, et juhul kui üleandmisotsusest hilisem asjaolu takistab selle otsuse täideviimist, ei saaks palve esitanud liikmesriigi pädevad asutused teda teisele liikmesriigile üle anda. Kõnealune õiguskaitsevahend peab samuti tagama, et kui üleandmisotsusest hilisem asjaolu toob kaasa palve esitanud liikmesriigi vastutuse, on selle liikmesriigi pädevad asutused kohustatud võtma vajalikud meetmed sellise vastutuse tunnistamiseks ja selleks, et viivitamata alustada selle isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamist (vt selle kohta 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 43).

48 Siit järeldub, et konkreetset õiguskaitsevahendit, mis võimaldab võtta arvesse üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, mis on Dublini III määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega, peab olema võimalik pärast niisuguste asjaolude ilmnemist kasutada, kuid ilma et see sõltuks asjaolust, kas isikult on võetud vabadus või kas üleandmisotsus kuulub viivitamata täitmisele.

49 Kõiki eeltoodud asjaolusid arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1 tuleb selle määruse põhjendust 19 ja harta artiklit 47 silmas pidades tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebust lahendav kohus ei tohi kaebuse läbivaatamisel võtta arvesse üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, mis on selle määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega, välja arvatud juhul, kui need õigusnormid näevad ette konkreetse õiguskaitsevahendi, millega kaasneb asjaomase isiku olukorra *ex nunc* hindamine, mille tulemus on pädevatele asutustele siduv, ning mida võib kasutada pärast niisuguste asjaolude ilmnemist ja mis eelkõige ei sõltu sellest, kas isikult on võetud vabadus või kas otsus kuulub viivitamata täitmisele.

Kohtukulud

50 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 27 lõiget 1 tuleb selle määruse põhjendust 19 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 silmas pidades tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et üleandmisotsuse peale esitatud tühistamiskaebust lahendav kohus ei tohi kaebuse läbivaatamisel võtta arvesse üleandmisotsuse vastuvõtmisest hilisemaid asjaolusid, mis on selle määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustava tähtsusega, välja arvatud juhul, kui need õigusnormid näevad ette konkreetse õiguskaitsevahendi, millega kaasneb asjaomase isiku olukorra *ex nunc* hindamine, mille tulemus on pädevatele asutustele siduv, ning mida võib kasutada pärast niisuguste asjaolude ilmnemist ja mis eelkõige ei sõltu sellest, kas isikult on võetud vabadus või kas otsus kuulub viivitamata täitmisele.

Allkirjad